Asztaldísz - Bacchus diadala

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	E 60.13
Alkotó:	Drentwett, Abraham (1614 - 1666)
Készítés ideje:	1660 - 1665
Készítés helye:	Augsburg
Jelzés:	AD (Seling 1980, III. : Nr 1507); augsburgi városjegy (fenyőtoboz) Seling III. 1507/i; Seling II. 465. kép; III. Nr. 1507/i Ej. -ben: Rosenberg I. 597/f
Anyag:	drágakő; elefántcsont; ezüst; gyöngy
Technika:	aranyozott; beágyazott zománc (émail champlevé); cizellált; faragott; öntött; trébelt
Méretek:	magasság: 27,3 cm hosszúság: 36 cm szélesség: 17 cm

Számos barokk kori képzőművészeti alkotás – festmények, rajzok, könyvillusztrációk sokasága – tanúskodik arról, hogy a 17. századi fejedelmi, főúri díszlakomák dúsan terített asztalai pazar látványt nyújtottak. Az étkek és italok bőséges kínálata mellett nem hiányozhattak róluk azok a szemet gyönyörködtető, pompás asztaldíszek, amelyek – művészi megformálásuk révén – ugyancsak a kulináris élvezetek, az asztali örömök sajátos "hirdetői" voltak. Az effajta, rafináltan kifinomult műalkotások közé tartozik e különleges darab, a sárkányalakot idéző díszhintó, amelynek elefántcsontból faragott figurái a klasszikus antikvitásból származó, mitikus képzeteket is felidéznek. A boroshordón ülő, pufók gyermek és az előtte álló, megejtő szépségű, ruhátlan nőalak ugyanis az Olümposz egy-egy "lakóját" jeleníti meg: előbbi a bor és a mámor istenét, Bacchust, az utóbbi a női szépség és a szerelem istennőjét, Venust. E két figura szellemes, ám szokatlan „párosítása” a kortársakat bizonyára egy, a 17. században ugyancsak közkeletű szállóigére emlékeztette: *Sine Baccho … friget Venus*, amelynek egykorú magyar változata kevéssé burkolt formában fogalmazza meg a mámor jótékony hatását az önfeledt földi élvezetekre, gyönyörökre: "Bacchus nélkül, midőn ha fogytán a bor, ám kihűl Venus".

A források tanúsága szerint a műtárgy elkészítésére a barokk kor egyik legnagyobb magyar műgyűjtője és mecénása, gróf Nádasdy Ferenc (1623-1671) adott megbízást, annak a nagyhírű augsburgi ötvösnek, Abraham I. Drentwettnek (1614-1666), akit, mások mellett ugyancsak sűrűn foglalkoztatott az 1660-as években. 1670-ben Nádasdy Ferenc kincstárát az akkori uralkodó, I. Lipót lefoglalta, pompás műtárgyait Bécsbe szállíttatta. Néhány más darabbal együtt ez az impozáns asztaldísz is onnan, a Habsburgok Schatzkammeréből került utóbb, az 1690 körüli években Esterházy Pál herceg fraknói kincstárába.

Az asztaldísz 1945-ben súlyosan megsérült, Szvetnik Joachim restaurálta 1958 és 1960 között. Az elefáncsont figurákat restaurálta Szabóné Szilágyi Mária 2013-ban.

Irodalom

- szerző: Dr. Horváth Hilda: *Nemzeti kincstárunk, az Esterházy hercegi kincstár 20. századi története*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2014. - 17 A, 17 B kép
- Szerk.: Szilágyi András: *Műtárgyak a fraknói Esterházy-kincstárból az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2014. - Nr. I.18. (Szilágyi András)
- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 64. (Szilágyi András)
- Szerk.: Szilágyi András: *Esterházy-kincsek. Öt évszázad műalkotásai a hercegi gyűjteményből*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - Nr. 105. (Szilágyi András)
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - fém 73.
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. SZ/94.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

- szerző: Szilágyi András: *Az Esterházy-kincstár*. Helikon Kiadó, Budapest, 1994. - kép
- Szerk.: Szilágyi András, Péter Márta: *Barokk és rokokó. Az európai iparművészet stíluskorszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1990. - Nr. 3.10. (Szilágyi András)
- Szerk.: Szilágyi András: *Szvetnik Joachim ötvösművész-restaurátor mestermunkái: Válogatás az Esterházy-gyűjteményből*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1987. - Nr. 4.
- a kiállítást rendezte: Ács Piroska: *Augsburgi barokk ötvösmunkák*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1984. - Nr. 20.
- Theuerkauff Christian: Fragen zur Ulm Kleinplastik im 17./18. Jahrhundert - II. Zu Johann Ulrich Hurdter (1631/32-1716?). *Alte und moderne Kunst*, 29. évf./192-193. füzet. 1984. - 31. kép
- Szerk.: Galavics Géza: A fraknói Esterházy kincsek a történeti források tükrében. *Magyarországi reneszánsz és barokk. Művészettörténeti tanulmányok*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975. - és 22. kép (Héjjné Détári Angéla)
- Katona Imre: A fraknói kincsek - I. rész *Soproni Szemle*, 28. évfolyam 3. szám. 1974. - kép
- Katona Imre: A fraknói kincsek -II. rész *Soproni Szemle*, 28. évfolyam 4. szám. 1974. - p. 26.
- Szerk.: Radocsay Dénes, Farkas Zsuzsanna: *Az európai iparművészet remekei. Száz éves az Iparművészeti Múzeum 1872-1972*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1972. - Nr. 193. (téves ltsz.mal)
- főszerkesztő: Weiner Mihályné, Jakabffy Imre: Augsburgi dísztál a vezekényi csata emlékére. *Az Iparművészeti Múzeum Évkönyvei XI*, 1968. Népművelési Propaganda Iroda, Budapest, 1968. - 17. kép (Héjjné Détári Angéla)
- Katona Imre: Az Esterházy-kincsek. *Rajztanítás*, 7. évf. 5. szám (1965). 1965. - és képe
- Somogyi Árpád: *Ötvösművek, ékszerek és az Esterházy kincs. Kiállítás az Iparművészeti Múzeumban*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1963. - 14. kép
- szerző: Philippowich Eugen: *Elfenbein. Ein Handbuch für Sammler und Liebhaber*. Klinghardt & Biedermann Verlag, Braunschweig, 1961. - p. 147.
- Szerk.: Györgyi Kálmán: Esterházy-műkincsek az Iparművészeti Múzeumban. *Magyar Iparművészet XXIII. évfolyam*, 23. (1920). Országos Magyar Iparművészeti Társulat, Budapest, 1920. - p. 10. (Dr. Végh Gyula)
- *Katalog der grossen Goldschmiedekunst-Ausstellung im Palais Schwarzenberg Wien*. Verlag des Comités der grossen Goldschmi, Wien, 1889. - Nr. 370

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum